

Hof wekt terugroeprecht tot leven (verkorte versie)

Het besluit van het Hof van 20 maart jl betekent dat het terugroeprecht voortaan serieus moet worden genomen. Dit recht is in 1987 in de grondwet opgenomen en in 2005 uitgewerkt in de Wet Terugroeping Volksvertegenwoordigers (WTV). Het terugroeprecht gaf aanleiding tot discussies. Kort gezegd het kunnen terugroepen van eenmaal door de kiezer verkozen parlementariërs vormt een inbreuk op democratische principes. Autocratische partijbestuurders die geen kritiek dulden worden ongewild ondersteund, en ook werd vanwege de vele procedures zonder resultaat getwijfeld aan de effectiviteit van de WTV.

Voorstanders betogen dat de democratische ontwikkeling van een jonge staat moet worden beschermd tegen parlementariërs die zonder scrupules voor persoonlijk gewin zich laten omkopen door de hoogste bidder. Deze zichzelf verrijkende politici hebben geen boodschap aan hun oorspronkelijke kiezers, gedragen zich immoreel en onttrekken zich aan de verkiezingsbeloften. Daarnaast is de samenleving niet gediend van de disrupties in het proces naar stabiel en democratisch bestuur. In 2016 is een nieuwe, omstreden, Terugroepwet in werking getreden met belangrijke procedurele wijzigingen. Het Hof heeft terugroepen van de DNA leden Sapoen en Chitan niet aan de Terugroepwet van 2016 heeft getoetst, maar aan de ingetrokken WTV van 2005.

Hierbij een korte terugblik. Op 25 mei 2015 zijn de heren Sapoen en Chitan op de lijst van Pertjajah Luhur (PL) verkozen tot lid van DNA. In juni 2015 hebben zij bekendgemaakt de fractie van PL te verlaten. Volgens de WTV kan een politieke partij tot terugroeping overgegaan wanneer sprake is van overlopen, royement of het vormen van een eigen fractie. Op 24 juni 2015 heeft de Partijraad van PL besloten tot terugroeping. Na een aantal verwikkelingen bij de kortgedingrechter is besloten tot een hernieuwde procedure. Op een partijraadsvergadering van 20 december 2015 hebben uiteindelijk 100 van de aanwezige 101 stemgerechtigde leden voor terugroeping gestemd. Op 22 december 2015 is bij deurwaardersexploot dit besluit ter kennis gebracht aan onder meer deze heren, de voorzitter van DNA en de voorzitters van Hoofdstembureaus Wanica en Saramacca. Nu bijna vijf jaar later en kort voor de aanstaande verkiezingen van 25 mei heeft de hoogste rechter uitspraak gedaan.

De eerste juridische horde is of de (kort) geding rechter rechtsmacht heeft in deze zaak. Het Hof beantwoordt deze vraag bevestigend. De rechter is bevoegd om een vordering wegens onrechtmatige daad te beoordelen. Dat zou anders zijn als er een andere specifieke rechtsgang zou hebben opengestaan, maar daarvan is niets gebleken.

Het Hof heeft weinig geduld met aan de Trias leer ontleende argumenten die de rechter tot terughoudendheid zouden nopen. Kortweg wordt terecht aangegeven dat bespiegelingen eerder in de procedure omtrent de Trias doctrine niet aan de orde zijn omdat de voorzitter van de DNA niet samenvalt met de wetgevende macht. Vervolgens wordt met redenen omkleed vastgesteld dat PL op rechtsgeldig correcte wijze tot terugroeping is besloten. Het vonnis is dat Sapoen en Chitan - op straffe van een forse dwangsom - verboden wordt zich te gedragen als lid van DNA.

De precieze betekenis van dit vonnis is evenwel nog niet geheel helder. Duidelijk is dat als deze heren zich vanaf de datum van de uitspraak zich gedragen als lid van DNA er een forse dwangsom dreigt. Een vervolgvraag is wat de betekenis is van dit vonnis voor DNA en de hoofdstembureaus van Wanica en Saramacca. Het Hof overweegt in heldere bewoordingen

dat PL een rechtsgeldige procedure heeft gevolgd en het besluit correct heeft betekend. Dat betekent dat Sapoen en Chitan vanaf 22 december 2015 geen parlementariër meer zijn.

Juristen kunnen nu discussiëren of hun betrokkenheid bij besluiten vanaf 23 december 2015 gevolgen heeft. Wat betekent de uitspraak van hof voor de betrokken hoofdstembureaus? Mijns inziens vloeit uit de wet voort dat er 2 vacatures zijn. De hoofdstembureaus zullen wel tot dit oordeel komen, zeker nu de hoogste rechter heeft overwogen dat de juiste procedure is gevolgd. Het Hof refereert in een overweging aan een besluit in eerder stadium van de hoofdstembureaus dat er geen vacatures zouden zijn. Op grond hiervan wordt de conclusie getrokken dat een schakel ontbreekt in de keten van het terugroeprecht. Ik heb twijfels bij deze aanname, vanwege de evidente gelding van de wet.

Ten slotte is interessant in hoeverre dit oordeel van jurisprudentieel belang is voor de interpretatie van de Terugroepwet uit 2016. We zullen dat moeten afwachten. Maar parlementariërs die plannen hebben om na de verkiezing in mei aanstaande uit hun fractie te stappen doen er goed aan zich te informeren over de mogelijke gevolgen. Het terugroeprecht is niet langer een dode letter.

Hugo Fernandes Mendes